

Kommunstyrelsen

2024-10-14

KS-2024-00842

Sara Lindblom, folkhälsosamordnare
Marlene Svensson, processledare för
social hållbarhetErt dnr:
S2024/01352Avdelningen Samhällsutveckling och
hållbarhet

Yttrande över Remiss: Ds Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (S2024:16)

På grund av den korta svarstiden på remissen har Sundsvalls kommun inte haft möjlighet att behandla den i enlighet med gängse rutiner för beslutsfattande. Yttrandet har hanterats, för respektive nämnds ansvarsområde, av kultur- och fritidsnämnden och individ- och arbetsmarknadsnämnden. Barn- och utbildningsnämnden har delegerat beslutet till skoldirektör. Kommunstyrelsen har tagit beslut om ett för kommunen samlat yttrande genom delegation till kommunstyrelsens ordförande.

Övergripande synpunkter

Sundsvalls kommun ser i grunden positivt på förslaget om att införa ett fritidskort för barn och unga. Promemorian känns väl genomarbetad och fångar upp och reflekterar kring de väsentliga frågor som uppstår. Vi vill dock lyfta att det kan finnas andra satsningar, till exempel satsningar på kostnadsfria aktiviteter i befintligt föreningsliv eller på avgiftsfria fritidsaktiviteter i kommunerna, som skulle kunna ge större effekt för målsättningen om att öka andelen barn och unga som har en meningsfull fritid. Dessa bör självklart övervägas innan slutgiltigt beslut fattas. Vi är också oroliga över att en stor andel av de avsatta medlen riskerar att gå till att bygga upp nya administrativa system istället för verksamhet och känner också en oro över att fritidskortet, trots en uttalad ambition om att det inte ska ske, riskerar att innebära en nedräkning av utbetalning av ekonomiskt bistånd. Dessa saker bör säkerställas innan fritidskortet införs. Vi vill också framföra att regeringen innan införande bör se över möjligheten att kollektivtrafikresor till och från fritidsaktiviteter bör kunna nyttjas av fritidskortet, det finns annars en risk den vällovliga ambitionen om ökat deltagande försvåras av möjligheten att ta sig till fritidsaktiviteter

Sundsvalls kommun instämmer med regeringen om att det är viktigt att på nationell nivå bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar för och möjligheter till en god hälsa och utveckling hos barn och unga tidigt i livet, då goda livsvillkor under uppväxten bidrar positivt till både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Det lägger också grunden för en jämlik hälsa i befolkningen och kan motverka risken att ett barn eller en ung person begår brott eller utövar annat normbrytande beteende.

Förslaget om fritidskort ligger i linje med Sundsvalls kommuns huvudprioritering om att utjämna sociala skillnader i levnadsvillkor bland invånarna samt med det av kommunfullmäktige beslutade målet om att deltagandet i fritidsaktiviteter bland barn och unga bosatta i kommunens socioekonomiskt svaga områden ska öka. Sundsvalls kommun är positiv till att fritidskortets belopp är differentierat, det vill säga ett allmänt samt ett särskilt fritidskort för socioekonomiskt utsatta hushåll. Målgrupper med sämre hälsa är i regel svårare att nå med offentliga satsningar än andra grupper. Det kan därför finnas behov av aktiva personliga kontakter för att nå dessa målgrupper. Fritidskortet med dess automatiserade ansökningsförfaranden riskerar därför att bidra till att dessa målgrupper inte använder fritidskortet.

Fritidskortets potential att göra skillnad

Sundsvalls kommuns uppfattning är att fritidskortet kan göra skillnad, i de fall familjers begränsade ekonomi leder till, eller riskerar att leda till, att barn inte deltar i fritidsaktiviteter. I familjer där det finns in andra försvårande omständigheter, varav begränsad ekonomi är en del, uppskattar vi att den kan göra viss skillnad men inte vara avgörande. Man bör därför ha en realistisk förhoppning på fritidskortets resultat i form av ökat deltagande i fritidsaktiviteter i dessa familjer och vara medveten om att fler insatser kan behöva ges än just ett ekonomiskt bidrag. Vi kan heller inte bedöma om de belopp som föreslås kommer att räcka till det som de behöver göra för att aktivera fler, eller skapa ett mer jämlikt deltagande oavsett socioekonomisk bakgrund. Det finns en risk att kortet bara delvis kommer att räcka till vissa fritidsaktiviteter, vilket i sig kan förhindra deltagande.

Såväl flickor i allmänhet som flickor och pojkar med funktionsnedsättningar är mindre fysiskt aktiva än andra barn och unga. Därför anser Sundsvalls kommun att det skulle vara lämpligt med särskilda insatser för dessa grupper.

Åldersgränsen för fritidskortet

I förslaget till införande av ett fritidskort anges att kortet ska kunna sökas för barn och unga upp till 16 år. Sundsvalls kommuns inställning är att kortet bör omfatta barn upp till och med 18 år. Andelen aktiva barn och unga är lägre i gruppen 16-18 år än i gruppen 12-15 år. Genom en högre åldersgräns finns det potential att kortet kan motverka inaktiviteten i den högre åldersgruppen.

Vår uppfattning är även att barn från och med förslagsvis 12 års ålder, bör få vara delaktiga i beslut om vad fritidskortet ska användas till. Detta i enlighet med barnens rätt att uttrycka sina egna åsikter i frågor som rör dem och att åsikter ska ges betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad (Barnkonventionen artikel 12 som är svensk lag sedan 2018).

Ledarledda aktiviteter

Enligt förslaget behöver fritidsaktiviteten vara ledarledd för att kortet ska kunna gälla. Det är viktigt att notera att inte alla är intresserade av att delta i organiserade aktiviteter med träningar och tävlingsmoment, utan att satsningar som ger möjlighet till spontana

ickeorganiserade fritidsaktiviteter fortsatt är oerhört viktigt. Det är något som lyfts i Sundsvalls kommuns idrottspolitiska strategi "Ett Sundsvall i rörelse". Sundsvalls kommun ser en risk att man genom detta krav går miste om att aktivera barn och unga i bra aktiviteter så som inte är ledarledda, såsom gym, slalomåkning, mountainbike, skateboardåkning, klättring etc.

Fritidskortets eventuella påverkan på försörjningsstöd

Fritidskortet ska inte påverka rätten till försörjningsstöd. Sundsvalls kommuns socialtjänst gör dock reflektionen att ekonomiskt bistånd inte sällan utbetalas utöver det som ingår i norm för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter. Således kan ett fritidskort ändå medföra en minskning av dessa bistånd.

Familjehemsplacerade barns tillgång till fritidskortet

Det känns viktigt att även familjehemsplacerade barn omfattas på lika villkor som andra barn av satsningen med ett fritidskort, men den administrativa delen för att ansöka om kortet måste man finna en funktionell lösning på. Sundsvalls kommun tror att det kan ha en god chans att fungera om det är socialtjänsten som ansöker för att säkerställa ett helhetsgrepp och planering för barn som placeras/placerats i ett familjehem. Vårdnadshavare är inte alltid tillgängliga för att medverka i planeringen för barnet när en placering görs och om familjehemmet ska ansöka kan konflikter uppstå mellan dem och biologisk familj. Dessutom förekommer det att barn behöver omplaceras. Sådana gånger är det socialtjänsten som har den bästa överblicken på vad barnet fått, inte fått eller behöver framåt.

Förslaget om kulturskoleverksamhet

Sundsvalls kommun ställer sig positiv till att kulturskoleverksamhet ska kunna registreras i det föreslagna utförrregistret. Införandet av fritidskortet kommer dock att ha begränsad betydelse för barn och ungas möjligheter att delta i Kulturskolans verksamhet i Sundsvall, då deltagande i Kulturskolans verksamhet är avgiftsfri. Att delta i instrumentundervisning innebär dock att eleven ska ha eget instrument vilket kan medföra kostnader. Kulturskolan hyr idag ut olika instrument för 500 kronor per/termin. Fritidskortet skulle kunna användas för att bekosta denna hyra/avgift, vilket är positivt.

Stor betydelse för ungas möjligheter att delta i olika former av fritids- och kulturverksamhet har storleken på de resurser staten och kommunerna avsätter till verksamhet som utförs av kommunala och andra aktörer. Det får inte bli så att dessa resurser över tid minskar för att finansiera fritidskortet. Sundsvalls kommun är positiv till att Kulturrådet under 2024 fått i uppdrag att förbereda för införandet av fritidskortet genom att skapa förutsättningar för stärkt kapacitet inom den kommunala kulturskolan genom att avsätta 32 mnkr. Detta är dock ett litet belopp för kommuner att dela på. Det gäller inte minst kulturskolor med låga eller inga avgifter alls. Själva fritidskortet kan i dessa fall inte finansiera ett större utbud av aktiviteter.

Kommunikation av fritidskortet

Införandet av ett fritidskort kommer att behöva kommuniceras på flera olika nivåer för att det ska få genomslagskraft. Vi tror att många familjer som har stora behov också kommer att ha stora svårigheter att ansöka om och använda kortet. Vi vill därför förespråka att den information som går ut är tydlig, finns på många språk och går ut till både medborgare och myndigheter som kan vara behjälpliga i förfarandet kring ansökan

Administration kopplat till fritidskortet

Sundsvalls kommun ser en risk i att ett fritidskort kan komma att innebära en administrativ börda för föreningslivet. Föreningar har redan en stor utmaning i att klara av den dagliga driften med allt vad det innebär. Det finns då en risk att föreningar på grund av ökad administration avstår från att anmäla sig till utförrregistret. Reformen kan även ha en betydande påverkan på kommunal verksamhet, speciellt kultur- och fritidsförvaltningarnas stöd och service till det lokala föreningslivet.

Som framgår i promemorian är effekterna av fritidskortet beroende av att det är många som anmäler sig till utförrregistret. Det kan innebära att det uppstår en ojämlikhet i möjligheter och utbud av aktiviteter kopplat till fritidskortet beroende på hur många som anmält sig till utförrregistret i den kommun man bor i.

Risken för välfärdsbrott

Som i de flesta fall när det gäller utbetalande av bidrag finns risk för fusk och brottslighet. I förslaget föreslås lösningar på hur endast seriösa aktörer ska kunna registreras i utförrregistret. Därför bör åtgärder för att förhindra detta särskilt uppmärksammas.

Alternativa satsningar

Sundsvalls kommun ser att alternativa satsningar till att införa ett fritidskort för barn och unga skulle kunna vara att stärka upp det arbete som redan sker i kommuner, det ideella föreningslivet och i andra organisationer. Där finns också en etablerad infrastruktur att bygga vidare på när det till exempel gäller fördelning av pengar och kontaktvägar till barn och deras föräldrar.

Niklas Säwén

Ordförande kommunstyrelsen
Sundsvalls kommun